

Kelendő a Jelenlét könyv

Nagy érdeklődéssel fogadják a szociális szakma szereplői a Máltai Szeretetszolgálat múlt év novemberében bemutatott Jelenlét című könyvét. A kétkötetes kiadvány a nyomortelepeken végzett szociális munkát mutatja be abból a nézőpontból, ahogyan az érintettek látják, tapasztalják és átélik. A rendhagyó szemléletű, hivatkozásoktól mentes, csupán gyakorlati megközelítésen alapuló könyv néhány hét alatt számos szakmai műhely kíváncsiságát felkeltette, egyre többen keresik a Szeretetszolgálatnál.

A cigánytelepeken végzett szociális munka gyakorlati tapasztalatait összegezte kétkötetes szakmai könyvében a Magyar Máltai Szeretetszolgálat. A könyv huszonkét szerző közös munkája, húszan közülük az ország különböző nyomortelepein dolgozó szociális munkások. Vállalkozásuk éppen ettől egyedülálló, hiszen a mindennapi munkájuk buktatóit és sikereit gyűjtötték össze és írták le. Ebben a könyvben nincsenek hivatkozások és nincsenek szakmai idézetek, csak hosszú évek alatt összegyűjtött tapasztalatok és tanulságok. Olyan, a mindennapokban megtapasztalt alapigazságok, amelyeket a monori cigánytelepen, a pécsi György-telepen, vagy Sajókazán egymástól függetlenül éltek át az ott dolgozó szociális munkások.

„Programirodánk a telep legalján kapott helyet. Nálunk sincs bent a víz, WC, gáz, bár nekünk van villanyunk. Mi is a közkútról hordjuk a vizet a mosogatóhoz. Azonos körülményeket kell teremteni önmagunk számára is, mint a telepen élőknek, persze tisztasággal, a higiéniai szempontokat figyelembe véve. A telep részévé kell válnunk, de nem kell azonosulnunk annak minden sajátosságával, mert képesnek kell maradnunk a változás generálására.” (Részlet a Jelenlét c. könyvből)

„Azt gondolom, hogy nem a végzettségem miatt vagyok alkalmas egy ilyen feladatra, hanem alapvető emberi értékek miatt. Egyszerű kinevetni egy 12 éves kislányt, mert pécsi lakosként nem ismeri a Bazilikát, de sokkal célravezetőbb megfogni a kezét, elvinni a Székesegyházba és megmutatni neki. Lehet nevetni egy 15 éves kamaszon, hogy nehezen tud olvasni. Nevezz, ha azt szeretnéd, hogy ez a helyzet így is maradjon. Vagy ülj le mellé fél órára, vegyél elő egy könyvet és gyakorolj vele. Ennek van értelme.” (Részlet a Jelenlét c. könyvből)

A szerzők között akad cigánytelepen felnőtt cigány szociális munkás, rózsadombi biológus, kisvárosi gyógypedagógus, műszaki egyetemista. Ami közös bennük: az elkötelezettség és a fejlődés iránti vágy. A könyvet egy hétvégi szakmai tanácskozás alapozta meg, amikor is kiderült, mennyire azonos problémákkal szembesülnek nap mint nap, milyen sikereket és kudarcokat élnek meg. A találkozás intenzív levelezéssel folytatódott, ennek során egyre csak gyűltek a történetek és a problémákra adott válaszok.

„A telepen élő akkori 36 családnak mellé így kaptunk még több mint százat, de nem volt mit tenni. Szervesen összefüggő egységről van szó, mi alapján szelektálhatok? Hogyan mondod meg egy elkeseredett családfőnek az éhhalálhoz közel, hogy nem jó utcában tört fel magának és a gyermekeinek önkényesen lakást, mert az az utca már nem a célterületünk?” (Részlet a Jelenlét c. könyvből)

„Fejleszthetők-e olyan gyermeknél részképességet, aki éppen az éhségével küszködik? Integrálhatók-e valakit a munkaerőpiacra, akinek csupán három osztálya van, és még soha nem dolgozott hivatalosan? ... Nem határozzuk meg, hogy adott embernek miben kell segíteni, ezt vele együtt dolgozzuk ki. Nem döntjük el, hogy neked bizony az a segítség, ha megtanítalak önletrajtot írni, hiszen akkor a saját értékrendem alapján akarlak a társadalomba asszimilálni. Ez az elv rövid távon látszattmegoldásokat, hosszú távon teljes kudarcot szül.” (Részlet a Jelenlét c. könyvből)

A könyvben összefoglalt ismereteket a Monori cigánytelepen, a veszprémi „pokoli toronyként” elhíresült épületben, a sajókazai Sólóyom-telepen, az ózdi Hétes-telepen, a hevesi kistérség falvaiban és a pécsi György-telepen gyűjtötték a szerzők. Néhányan közülük nem a Máltai Szeretetszolgálat munkatársai, Sajókazán a Dzsaj Bhím Közösség, Ózdon a Van Helyed Alapítvány segíti az ott élőket, a mindennapi munkát azonban szoros együttműködés jellemzi, így az ő tapasztalataik is magától értetődő természetességgel kerültek be a könyvbe.

„A Tabán nagyon szép ilyenkor, minden csupa fehér és tiszta, beborítja a földet a hó. Egyedül a szag emlékeztet a szegénységre. A kéményekből nem a fa illata árad, hanem az elégetett rongyoké, illetve a szemété. 10 óra körül jött a konténeres, hogy elvigye a szemetet. A sofőr nem látta, hogy az egyik gyerek hátra felkapaszkodott, és húzta magát a jégen.”

(Részlet a Cigánytelep nyolctól négyig c. könyvből)

A jelenleg zajló programok közül a monori cigánytelep rehabilitációja tart a leghosszabb ideje. Induláskor a feladatokat úgy határozták meg: „ezúttal nem a lakókat tüntetjük el a cigánytelepről, hanem az őket körülvevő láthatatlan falakat”. 2005-ben a Máltai Szeretetszolgálat azzal telepítette a monori cigánysorra egy alkalmazottját, hogy mostantól ez a munkahelye. Irodaként letettek a sárba egy konténer, munkaköri leírás azonban nem járt a kinevezéshez. A feladatokról hatvan népes roma család gondoskodott. Kiss Dávid az egyik pillanatban igazgató volt, a másokban gondnok, olykor gépkocsivezető és telefonközpontos, máskor bíró vagy tanár. Sehol le nem írt megbízatása arra szövegezt, hogy átjárót nyisson a normálisnak tekintett világ és a saját törvényei szerint élő, zárkózott romatelepek közé. A könyv második kötete az ő személyes hangvételű naplója, a Cigánytelep nyolctól négyig.

„ Alig múlt el nyolc óra, mikor csörgött a telefon. Az iskolából hívtak, hogy az egyik gyerek örvöng, menjünk segíteni. Nem mindig értem az ilyen mentőakciókat, se én, se Zsolti nem orvos, pszichológus. De persze mentem egyből. Mire beértem, az igazgató megnyugtatta a gyermeket, nem is beszéltem vele, nem akartam zaklatni. Ez a kisserác 12 éves, a haja tiszta ősz.”

(Részlet a Cigánytelep nyolctól négyig c. könyvből)

„Mikor a telepre értem, már javában zajlott a játszóház. Nagyon jól ment minden, de azért mára is jutott egy kis döbbenet. Az egyik srác kérte, hogy emeljem fel. Megfogtam, felemeltem. Ez a fiú kb. 30 kg volt. Úgy emeltem a fejem fölé, mint egy súlyemelő. Meglepődtem, a gyerekek meg azt hitték, izompacsirta vagyok. Vajon mennyit eszik egy nap? Az unokaöcsém pont ennyi éves, 65 kg... A tanulószobában ma nagy volt a csönd. A kicsik elkezdtek irigykedni a nagyokra. Hozzák a füzetüket, és csinálják a leckét. Ma valahogy úgy éreztem, jó irányba haladunk. Régen volt ilyen érzésem.”

(Részlet a Cigánytelep nyolctól négyig c. könyvből)